

LØSNING ØVING 13 OPPGAVER

KAP 11 INFLASJON OPSTAD

- 11.1 Dette må ses opp mot alternativene. Høy inflasjon gir uheldige virkninger på et lands økonomi (jf. avsnitt 11.4), mens ingen inflasjon gir uønsket rigiditet (se avsnitt 11.5).
- 11.2 Dette er dekket i avsnitt 11.4.
- 11.3 Se læreboka, avsnitt 11.6.
- 11.4 Tradisjonelt har det vært hevdet at på kort sikt må et land velge mellom høy arbeidsledighet og høy inflasjon, dvs. at lav inflasjon kan medføre høy arbeidsledighet (jf. Phillipskurven). Vi skal være forsiktige med å påstå at dette gjelder generelt, men i visse situasjoner kan et land stå overfor et slikt dilemma (målkonflikt). Dersom

virkemidlet for å sikre lav inflasjon er høy rente, vil dette kunne ha uheldige virkninger på målet om langsiktig økonomisk vekst og på konkurranseevnen (balanse i utenriksøkonomien) siden en høy rente gir en høy verdi på landets valuta.

Det er vanskelig å kombinere stabil inflasjon med stabil valutakurs ved frie kapitalbevegelser (jf. oppgave 11.13).

- 11.5** Inflasjonen var spesielt høy i 1970- og 1980-årene. Dette skyldtes internasjonale forhold: en stor tilgang på USD (penger), bruddet i Bretton Woods-avtalen og økte oljepriser i etterkant av Yom Kippur-krigen. Innfasingen av norske oljeinntekter bidro til økte priser og kostnader i Norge (dvs. innenlandske forhold). Etter hvert har prisene avtatt, og målsettingen om 2,5 prosent inflasjon i 2002 har bidratt til mindre variasjon.
- 11.6** Lav inflasjon kan være viktig for å sikre stabile økonomiske betingelser. Denne forutsigbarheten kan bidra til å legge til rette forholdene for stabil økonomisk vekst og fører også til at man ikke får vansker med utenlandsgjelden (gjelder spesielt hvis landet har stabil eller fast valutakurs). Det å sikre en god utvikling for realøkonomien vil alltid være viktig for velferden i samfunnet og for staten for å finansiere velferdsstaten. Men dette betyr ikke nødvendigvis at høy inflasjon vil gi så store negative virkninger på realøkonomien at velferden blir kraftig svekket. Selv om inflasjonen var høy i 1970- og 1980-årene, førte det ikke til at velferden ble så skadelidende, men det skapte noen utilsiktede virkninger (fordelingsmessige med flere).
- 11.7** Det viktigste virkemidlet er renta og pengepolitikken (jf. avsnittene 11.6–11.7). Men finanspolitikken er også med på å påvirke inflasjonen. En kontraktiv finanspolitikk vil redusere etterspørselen og dempe etterspørselsdrivende inflasjonspress. Forhold og tiltak på tilbudssiden er også viktig spesielt på noe sikt (godt fungerende marked med høy konkurranse, lønnsdannelse med mer).

11.8

- a) Virkninger av inflasjon og deflasjon er omtalt i avsnitt 11.4.
- b) En høyere rente fører til:
 - 1 Mindre etterspørsel etter forbruk og investeringer (etterspørselskanalen).
 - 2 En sterkere krone gir billigere importvarer og mindre press på arbeidsmarkedet (valutakurskanalen).
 - 3 Alt i alt bidrar dette til forventninger om lavere inflasjon (forventningskanalen).

Disse momentene er nærmere omtalt i avsnitt 11.7.

11.9

- a) Se avsnitt 11.6.
- b) Jf. avsnitt 11.4.
- c) For å sikre en stabil lav og forutsigbar inflasjon.
- d) Sentralbanken råder først og fremst over penge- og rentepolitikken (jf. oppg. 11.8b).
- e) Det kan skape følgende vansker:
 - 1 En lav rente kan føre til et høyt investeringsnivå. Mange prosjekt med lav avkastning blir realisert. Dette bidrar til at mindre ressurser er kanalisert til forbruk i dag.
 - 2 Folk tilpasser seg lav rente og tar opp store lån. Det kan gi høye priser på boliger og høye aksjekurser og kan skape bobletendenser.

11.10 Årsaken til variasjon i inflasjon er svingninger i de faktorene som påvirker inflasjonen både på tilbuds- og etterspørselssiden. Men en skal være oppmerksom på at det er treghet i inflasjonsdannelsen i den forstand at inflasjonstakten i de siste periodene påvirker forventet inflasjon i neste periode og aktørene opptrer deretter. Derfor kan det ta mange år før en inflasjon på over 10 prosent reduseres til 2–3 % per år.

11.11 Dette har stor betydning for hvordan aktørene opptrer. Dersom en forventer en høy inflasjon i neste periode, posisjonerer man seg deretter. Dette skaper grunnlag for lønnskrav og prissetting (offentlige avgifter og priser, prognoser, budsjett osv.). Dermed blir forventningene selvoppfyllende.

11.12 Det er effektivt på kort sikt, men dersom de underliggende forholdene ikke blir endret, vil forventningene om inflasjon bestå, og det vil bare utsette inflasjonen. Opphevelsen av lønns- og prisstopp kan føre til at mange aktører ønsker å ta igjen det tapte. Resultatet kan bli at inflasjonstakten kommer på et høyere nivå enn uten en slik regulering.

11.13

a) Hvis et land har frie kapitalbevegelser, kan det by på problemer å kombinere dette. Det kan rett nok være perioder da landet har både stabil valutakurs og stabil (lav) inflasjon. Men hvis inflasjonen tar til å svinge, kan det være nødvendig med en justering av valutakursen for å sikre handelsbalansen. Dersom landet har inflasjonsmål, vil det være nødvendig med en aktiv rentepolitikk for å nå dette målet. Resultatet blir at valutakursen svinger.

b) I en likevektsituasjon kan både sysselsettingen og inflasjonen være stabil. Men dersom det skjer forstyrrelser eller man kommer utenfor en likevektsituasjon, vil det kunne være vanskelig å kombinere. Det kan tenkes at en må velge mellom disse to målene. En stabil inflasjon gir stor variasjon i sysselsettingen og omvendt, en stabil sysselsetting gir stor variasjon i inflasjonen. Det er slike vurderinger som ligger til grunn for sentralbankens målfunksjon, og som er presentert i avsnitt

11.7.